
ОБУЧЕНИЕ НА УЧИТЕЛИ ЗА РАБОТА СЪС СИСТЕМАТА ЗА ЕЛЕКТРОННО ОБУЧЕНИЕ MOODLE

ИРИНА В. ИВАНОВА

TRAINING TEACHERS TO WORK WITH THE MOODLE E-LEARNING SYSTEM

IRINA V. IVANOVA

ABSTRACT: *This work shares the experience of the author in the course of the implementation of the exemplary model for training teachers to work with the Moodle e-learning system.*

KEYWORDS: *e-learning, e-learning system, information technology, training model, Moodle*

Да си учител, това е призвание! Призванието е отговорност към учениците, родителите, институцията, към света, към обществото, към бъдещето... Призванието не е заложена дарба, то се развива, осъзнава, оличностява... Призванието е онзи миг, в който учителят усети, че може да създава не само в класната стая, но и далеч извън нея – да е отговорен за уменията и образованието на колеги и съмишленици; да претворява и проектира не само детския свят, а и света на професионалистите.

Днес, в целия свят, включително и в България, се наблюдава бързо навлизане на електронното обучение във всички сфери и на всички образователни равнища – във висшите и средните училища, в професионалното обучение и квалификация, в бизнес организациите, в държавните и неправителствените организации. Очаква се тази тенденция да се засилва, а заедно с това да расте и необходимостта от квалифицирани специалисти, способни да проектират, разработват и предлагат качествено електронно обучение. Електронното обучение (e-learning) е обучение, за чиято подготовка, провеждане и/или управление се използват информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и интернет. То може да бъде осъществено в присъствена, дистанционна или най-често – смесена форма. Електронното обучение е типично за глобалното информационно общество и е отговор на нуждите на съвременния обучаем от гъвкаво обучение, достъпно по всяко време и от всяко място. Електронното обучение е революционен начин за предаване на знания и умения, които са необходими на образованието, за да бъде в крак с европейските стандарти. Това насочва процеса на обновление към подготовката и квалификацията на учителите и към търсене на алтернативи за промяна в мисленето на педагогическите кадри и прилагане на нови концептуални модели в квалификацията и пряката образователна работа на педагозите.

Електронното обучение – необходимост и предизвикателство за ученика и за учителя

Информационните технологии поставят непрекъснато все нови и нови предизвикателства и изпитания пред образованието на младите хора. Съвременното развитие на обществото в световен мащаб налага по-бързи комуникации, висока мобилност, лесен достъп до информация от различен вид.

Училището не може да остане незасегнато от тези нови тенденции. Това поставя допълнителни изисквания към организацията на учебния процес. Бурното развитие на информационните и комуникационните технологии, както и формирането на глобалното информационно общество влияят бързо и мощно върху образованието и най-вече върху обучението по информационни технологии.

Информационните технологии играят и ще играят все по-нарастваща роля и ще бъдат неразделна част в системата на обучение.

Една от основните цели за усъвършенстване на професионалните умения на учителите е създаването на ефективни модели за електронно обучение. По този начин те разкриват обучението не като процес на пасивно консумиране на съдържание, а като процес, базиран на дейности, провеждащ се в интерактивна среда и работни ситуации. Така учениците са активно въвлечени при съвместното решаване на конкретни задачи и влияят на поведението си посредством двупосочна комуникация.

Използването на електронното обучение се определя от характеристиката на съвременния ученик, а също и от учебния материал – неговата новост, голям обем и изключителна степен на сложност. Смятам, че използването на система за електронно обучение ще се превърне в предизвикателство за учителя при провеждане на пълноценен съвременен урок.

Тя увеличава възможностите на учителя в две направления – да обогати подготовката си и да активизира дейността на учениците [1].

Приложението на електронното обучение дава широки възможности за личностно познавателна изява и съвместна работа между учител и ученик. Електронното обучение внася промени в мисленето и действията на учениците, създава нови оценъчни критерии за стойността и значението на знанията, променя стила и метода на обучаеми и обучаващи. Обучаемите могат да бъдат насочени не само към знанието като краен резултат, но и към самия процес на усвояване и затвърдяване на знания и ценности.

За да разгърне широко творческите си възможности при използването на електронното обучение в часовете си, учителят е необходимо да е наясно с неговия образователен потенциал. Описанието му би могло да се организира по няколко критерия – *отношението на учениците, организацията на учебния процес и техническите му възможности* [2].

Според специалистите използването на система за електронно обучение в часовете предлага следните възможности:

а) По отношение на развитието на ученика:

- Повишава мотивацията за учене (активизира работата на учениците в учебния процес и засилва интереса им към изучавания модул).
- Индивидуализира процеса на учене.
- Разширява познанията на учениците за съвременните информационни средства.
- Създават се допълнителни възможности за развитие на моделните представи.
- Осигурява се устойчива и непрекъсната обратна връзка между потребителя и електронната среда, като се създава чувство за сигурност и спокойствие в процеса на учене.

б) По отношение на организацията на учебния процес:

- Създават се условия за индивидуализация и диференциация на процеса на обучение.
- Осигурява се добра систематизация на знанията.
- Организира се бърза проверка на хипотеза, предложена от учениците.
- Реализира се бърза вътрешна оценка на резултата от процеса на обучение и качествена тестова проверка.
- Осигурява се възможност за самоконтрол.

в) По отношението на техническите възможности:

- Въвеждане на данни за учениците, изучаваните модули от учебното съдържание и задачите в тях.
- Регистриране на потребителите и управление на достъпа.
- Поддържане на достъпните за учениците данни (профил на обучаемия и текущи задачи).
- Наблюдение и контрол над ежедневната работа на учениците от преподавателя.
- Управление на учебните задания на базата на стандартни подходи, методи и правила.
- Събиране и поддържане на данни за действията на учениците на всички нива на провеждане на електронното обучение.
- Стандартен анализ на учебната работа за постигане на образователните цели. [3]

При използването на система за електронно обучение мотивацията в дейността на учителя е да постави ученика в предразполагаща, спокойна атмосфера за работа. Понякога тя може да се създаде и поддържа като атмосфера с емоционална ангажираност, включително доверителна между учител и ученик. Подобна атмосфера стимулира положителна познавателна мотивация у учениците; ненатрапчиво се поддържа познавателно сътрудничество между учител и ученици.

Електронното обучение предоставя напълно нов тип технология в образованието. Това е среда за:

- представяне на учебни материали;
- провеждане на учебно занятие от разстояние;
- интригуващи дискусии по теми от учебното съдържание;
- атрактивна комуникация между участниците в курса;
- провеждане на интерактивни упражнения;
- съвместна разработка на проекти;
- достъп до учебни ресурси от интернет.

За процесите на разработване на един курс, тема, учебен елемент или интегрирани среди за електронно обучение от съществено значение са познаване на неговите педагогически и технологични измерения. Необходимо е електронното обучение да се разглежда като пресечна точка между технологиите и педагогиката.

Примерен модел за съдържание на обучението за работа с Moodle

Възможностите на Moodle като система за електронно учене включва следните основни елементи и функции:

- ✓ да се записват и отписват курсисти;
- ✓ да се публикуват всякакви текстови и илюстративни материали;
- ✓ да се търси обратна връзка чрез анкетни проучвания;
- ✓ да се изготвят изпитни материали;
- ✓ да се дават задания на курсови проекти;
- ✓ средства за оценяване;
- ✓ форуми;
- ✓ обмен на съобщения (messaging);
- ✓ собствена електронна поща (e-mail);

Може да се провежда обучение, което включва взаимодействие с обучаемите, проследяване на тяхната дейност, възлагане на задачи за самостоятелна подготовка, изготвяне на над 10 вида тестове и др. Преподавателите имат пълен контрол върху настройките на курсовете, включително да позволяват или ограничават достъпа до тях. Те могат да избират формат на курса (тематичен, дискуссионен или седмичен), начална и крайна дата на курса, парола за записване на курсисти. Освен това, авторът на курс има възможност да реши дали и как да се показват оценките на обучаемите и дали курсът да включва актуални събития и дейности (напр. новини).

Чрез потребителската регистрация може да се проследи работата на всеки обучаем (дали е решавал тест, чел задание, писал във форума и т.н.), колко време е бил в системата и т.н. Системата позволява работа с различни формати като Word, Power Point, PDF, Flash, видео, звук и др.

Тестовият модул предоставя на преподавателите големи възможности за създаване на собствени тестове. Системата поддържа въпроси с множествен избор, вярно-невярно, въпроси с кратък отговор, изчислителен въпрос, въпроси за съпоставяне и др. Тези въпроси се съхраняват в специализирана база данни и могат да бъдат използвани многократно в един и същи курс или ако е подходящо, в различни курсове. Резултатите от тестовете се оценяват автоматично и могат да бъдат оценявани многократно, ако по някаква причина въпросите са променени. Преподавателят може да задава начална и крайна дата за изпълнение на теста, а също и времетраене на теста, да определя колко пъти обучаем може да реши един и същи тест и дали той да види веднага своите резултати. При многократно изпитване с тест преподавателят може да избира измежду няколко подхода за поставяне на окончателна оценка (най-високия резултат, средна оценка и др.)

Друга възможност на системата е получаването на допълнителна информация от обучаемите за удовлетворението им от курса, за проблеми, свързани с усвояването на материала, за самостоятелните задачи и др. Отговорите на обучаемите се получават по електронен път и могат да бъдат анонимни.

“Журнал” е модул, който отразява постиженията на обучаемите. Преподавателят определя тема, а курсистите могат да променят и прецизират отговорите си. Преподавателят може да възложи задача за самостоятелна работа с помощта на модул “Задание”. Типични задачи или работи за самоподготовка са есета, проекти, доклади, курсови задания и др. Речникът в системата позволява на преподавателите да дефинират понятията в предметната област на съответния курс. Курсистът от своя страна има възможност да отваря речника в момента, в който срещне съответния термин в текстовете на учебния материал.

Форумът е място за общуване между обучаемите и преподавателя. При абониране за форума участниците получават копия от всяка нова тема на своя имейл.

Модульт “Чат” предлага на обучаемите да осъществят синхронна дискусия в реално време.

Чрез модула “Семинар” участниците взаимно оценяват проектите си, знанията си и поставените задачи.

Модульт “Анкети” предоставя инструменти за изследване, които могат да бъдат полезни в оценяването и стимулирането на обучението в онлайн среда. Системата поддържа стандарта SCORM за пакетиране на учебно съдържание. Тези пакети могат да съдържат уебстраници, графики, JavaScript -програми, Flash - презентации и всичко, което работи с уеб браузър. Съобразяването на общ стандарт позволява преносимост на учебното съдържание към и от други платформи за електронно обучение, които поддържат същия стандарт. Той е необходим за преподаватели, които пренасят курсове от други платформи за електронно обучение или желаят курсовете им да бъдат преносими и платформено независими.

Тази платформа позволява на преподавателя да слага „online” не само статично съдържание и многобройни ресурси; тя позволява такава организация при която самите обучавани могат да участват в създаването на тези материали. При Moodle всеки от участниците в процеса на обучение има възможност да наблюдава дейностите извършвани от другите участници, в група или индивидуално. Нещо повече, обучавания може да наблюдава реакциите на своите колеги, да разбере начина по който те са постигнали даден резултат и по този начин да си направи изводи за самия процес на обучение, да се „научи да учи”. Последната версия на Moodle позволява делегиране на определени права на обучаемите, или някои от тях, които по принцип принадлежат на преподавателите. По този начин обучаемите могат да бъдат още по активни, като модератори на определени форуми или като създатели на въпроси, които да бъдат включени в интерактивни тестове. Поставяйки се на мястото на своя преподавател, обучаемия още по-добре започва да си дава сметка за процесите на обучение, като с това подпомага собственото си обучение, подпомага работата на преподавателя и пряко или косвено подпомага обучението на своите колеги.

На равнище знания е необходимо да познава:

- възможностите, които предлага системата Moodle;
- учебните дейности, които са заложи в системата;
- набора от инструменти, който позволява създаването на различни ресурси;
- основните комуникационни канали с обучаемите;
- възможностите за работа по групи

На равнище умения за работа с Moodle се предлага система от следните базови умения за:

- създаване на потребителски регистрации;
- редактиране на потребителски профили;
- създаване и настройване на курс;
- записване в курс;
- споделяне на файлове и линкове в електронните курсове;
- създаване на ресурси;
- достъпване до ресурси;
- създаване на уеб страници като учебни ресурси;
- работа с форумите;
- задаване на задание и връщане на обратна връзка;

По примера на предложения модел може да се предложи следната програма за обучение на учители:

Тема: Запознаване с възможностите на системата за електронно обучение Moodle

Срок на обучението: 3 дена

Общо представяне на курса:

Курсът е предназначен да запознае учителите със същността на електронното обучение, методиката на неговата реализация, технологичните решения и възможностите за прилагане в училище. Той е балансирано представяне на теорията и практиката за работа със системата за електронно обучение Moodle.

Учебни цели:

- Да запознае участниците със същността и възможностите на системата за електронно обучение Moodle;
- Да познават основните учебни дейности в Moodle;
- Да се изградят начални умения за създаване на електронно учебно съдържание в системата за електронно обучение Moodle.

Използвана методология:

Настоящият курс е базиран на метода обучение чрез „правене“. Идеята е, че човек много по-добре научава и запомня представената му нова информация, ако приложи наученото на практика. Структурата на курса е всяко теоретично представяне е следвано от упражнение. Интерактивният характер на курса има за задача да насърчи участниците в учебните дейности. Крайната цел е всеки участник да може да приложи получените нови знания и умения в ежедневната си практика.

Структура на курса:

Курсът е структуриран в три модула, всеки от които се състои от лекционно представяне и практическа част. Лекционната част включва запознаване с основни ресурси, дейности и техники в системата за електронно обучение Moodle и акцентира върху конкретни проблеми в разглежданата област. Практическите задачи са свързани с прилагане на новите знания и са насочени към овладяване на начални умения за създаване на електронно учебно съдържание в системата за електронно обучение Moodle.

Компоненти на курса:

Курсът съдържа само SCORM учебни обекти:

- 1) видео демонстрации на принципите за създаване на електронно учебно съдържание в системата Moodle;
- 2) симулационни упражнения, които позволяват на учителя да упражни работата със софтуера преди да е започнал реалното изпълнение на заданията;
- 3) симулационни упражнения за самопроверка на усвоените умения за работа със системата.

Очаквани резултати:

При завършването на този курс ще можете да: създавате потребителски регистрации и да редактирате на потребителски профили; създавате и настройвате на курс; записвате обучаеми в създадените курсове; споделяте файлове и линкове в електронните курсове; създавате електронно учебно съдържание; достъпвате до ресурси; ползвате основните комуникационни канали с обучаемите и възможностите за работа по групи; да работите с форумите; да задавате задания и да връщате обратна връзка; да ползвате средствата за проверка и оценка на знанията на обучаемите.

Системата за електронно обучение променя ролята и мястото както на учителя, така и на учениците в учебния процес, променя отношението им към учебния предмет, засилва интереса им към учебната дейност. Прилагането на иновационните технологии в обучението

води не само до реализиране на ДООИ, но и до постигане на по-високи резултати в учебния процес. Съчетавайки добрата методика на преподаване с атрактивните възможности за компютърно моделиране и визуализиране, се създават условия за по-качествено обучение. Учебното съдържание, поднесено в електронен вид, дава добри възможности за онагледяване и възприемане и поставя редица предизвикателства пред учениците.

Всичко това е свързано със смисъла на новото образование, което, поставено в съответствие с европейските и световните измерения и нагласи, може да осигури цялостно развитие на индивида, а оттам да е полезно за обществото. Мисията му е да помогне на всички да развият своите способности, умения и потенциал и да реализират отговорно и достойно свой собствен план.

Наблюденията ми като учител показват, че все още системата за електронно обучение се използва рядко и предимно в часовете по информационни технологии. Повечето от учителите във варненски регион използват предимно програми за компютърна презентация, за да подготвят и презентират информация по теми, залегнали в учебното съдържание по преподавания предмет. Не се чувстват достатъчно подготвени да използват компютър, за да създадат електронен урок и да организират неговото провеждане. В нашата гимназия – МГ „Д-р Петър Берон”, Варна, има стремеж да се търсят варианти за оптимизация на учебните часове чрез включване на система за електронно обучение. Първата стъпка в тази насока е направена с проведено от мен обучение с учители от МГ през декември 2011г. След успешната реализация на това обучение получих покана от РИО-Варна да участвам като координатор и обучител на учители от целия варненски регион, участващи в националния конкурс „Иновативни техники в управлението”. Участието на РИО-Варна в националния конкурс „Иновативни техники в управлението” се свързва със стремежа за непрекъснато подобряване и модернизирание на учебната среда, с цел максимално доближаване до идеите за ефективност и ефикасност на образованието за стимулиране развитието потенциала на учениците. С моя помощ беше разработена „Работилница за иновации” – създаване и споделяне на добри практики с цел повишаване интереса на учениците към образователния процес.

Целта е да бъде постигнат ръст в управлението на достъпа до съвременните информационно-комуникационни средства, да бъде дадена възможност за взаимен обмен на добри образователни практики между училищата в постигането на оптимален резултат – превръщане на системата за преподаване във водеща технологична дейност, влияеща върху степента на реализирани образователни постижения.

Повишаването на квалификацията на учителя стимулира творческото отношение към собствения му труд, потребност от търсене и експериментирание на нови, нестандартни идеи при взаимодействието с учениците, а така също и потребност от информация за новостите в педагогическата теория и практика.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Андреев, М. Процесът на обучението. Дидактика. С., 1996.
2. Костова, З. Как да учим успешно. С., Педагог 6, 1999.
3. URL: <http://eopartners2007.org> <Информационни и комуникационни технологии в образованието. Електронно обучение>.